

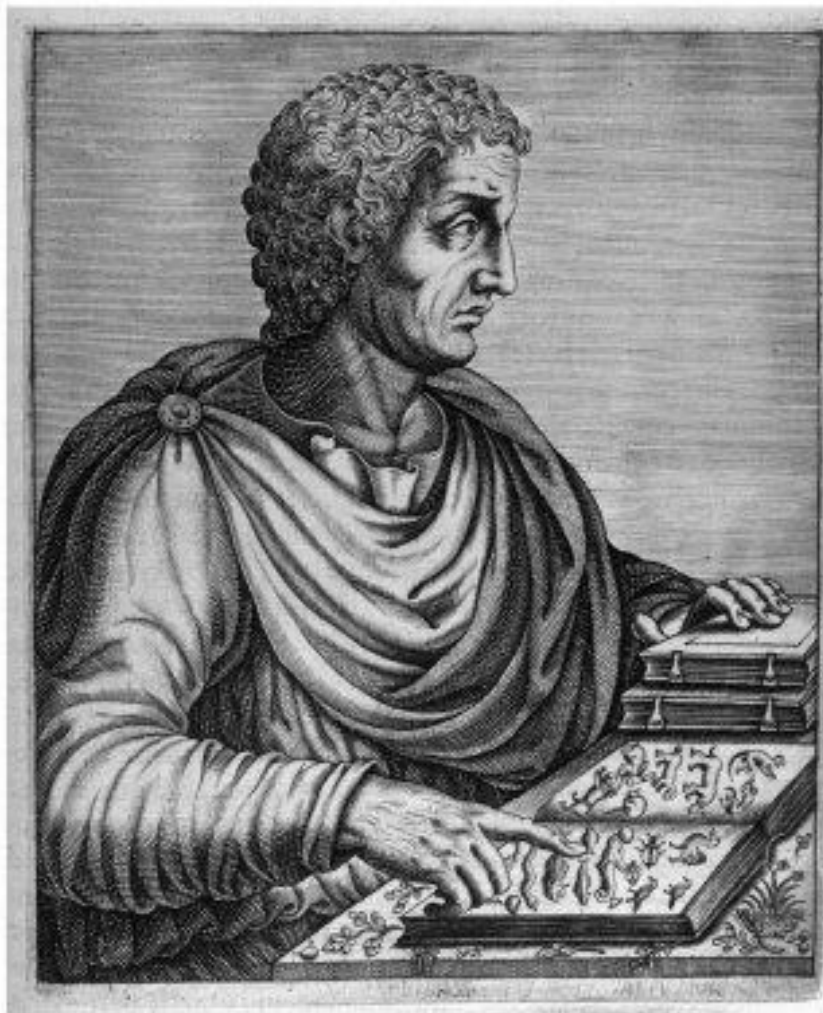
**„ÚTON A MODERN BIOGAZDÁLKODÁS FELÉ –
MAGYARORSZÁGON”**

**A kertészeti növényfajták szerepe a
korszerű ökológiai gazdálkodásban,
tekintettel a biodiverzitásra**

Prof Dr. SURÁNYI DEZSŐ DSc., NAIK

„A lágyszárú növények tanulmányozása már önmagában is roppant feladat, ha változatosságukat tekintjük, így számukat, virágukat, illatukat, színüket, nedveiket és hatóanyagaikat.... És ebben a értelemben legelőbb is **meg kell védelmeznünk a Földet, és segítségére kell lennünk neki, mindennek anyjának....**”

Caius Plinius Secundus
(Kr. u. 23-79)

A kertészeti növények főbb jellemzői

- Sokféle faj számtalan fajtája
- Egyéves és évelő, fás és lágyszárú növények
- Gazdasági és felhasználási célok nagyon különbözők
- Származási helytől eltérő klímaövezetben is termesztetők
- Épített környezet kitágítja adott helyen a termesztetőséget (kontinentális, óceáni, mediterrán, szubtrópusi és trópusi fajok)
- Nem mindig írhatók le a Raunkier-életforma megadásával (évente egy-több termelési ciklus, elő-fő-utóvetemény, kettős és vegyes termesztés is lehetséges)
- Mozaikos jellegű környezetben is képesek maximális hasznot biztosítani, sokféle fajuk és fajtájuk révén
- Kellő ismerettel, a kultúrflórában számtalan idő-és térbeli társulásformák létrehozása lehetséges = ökológiailag stabil rendszerek hozhatók létre
- Betegségeknek, kártevőknek és környezetnek ellenálló fajták, illetve a sokféleség megteremti a biológiailag szelíd, környezetbarát termesztésben az egészséget kímélő termények előállítására esélyt.

MIKÉNT VÁLTOZHATNAK MEG NÖVÉNYEINK (VAD ÉS TERMESZTETT)?

Domesztikációs hatások: szelekció, megváltozott környezet, mutáció
Epigénikus Stressz Memória (ESM)

Ugyanis megmarad a növényekben az evolúcióban a változékonyság

Következmények: növényalkat és egyes szervek méretváltozása
generatív jelleg megváltozása (egylaki, kétlaki, himnős)
termékenyülési sajátságok megváltozása : ÖT- RÖ- ÖM
ivaros képesség csökkenése (apomixis, partanokarpia)
vegetatív készség erősödése (gyökér, sarjzás, veg. szervek
magnagyobbodása)
termelési célt jelentő növényrészek változásai
módosult gyökér
levél és hajtástömeg növekedése
(biológiai) termés méret és beltartalom növekedése
rezisztencia sajátságok változásai

KÖRNYEZETI VÁLTOZÁSOK OKAI (TERMÉSZETES ÉS ANTROPOGÉN)

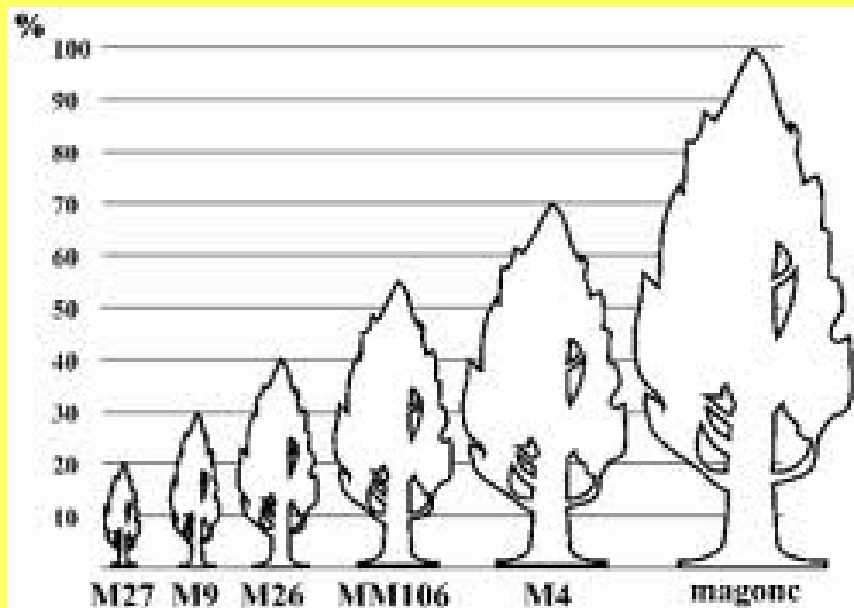
Természetes változások

folyóáradások
vegetációs hatások
folyómeder szabályozás
időjárási katasztrófák
klímaváltozások

Antropogén változások

ipari és urbanizációs hatások, szennyezések
ipari katasztrófák (pl. vörös iszap, légszennyezések)
úthálózat változások
meddőhányók, felhagyott bányák
túlzott növényvédelem
hulladékkezelési hibák

A NÖVÉNYALKAT VÁLTOZÁSAI A TERMESZTÉS SORÁN

ZÖLDSÉGFÉLÉK - MÁSKÉPPEN

ZÖLDSÉGEK DÍSZNEK

GYÓGYÍR TALAJUNTSÁGRA

Az átállás hossza a 889/2008 EK rendelet 36 (1.) bekezdése szerint

FÖLDHASZNÁLAT

Gyep

Szántó

Gyümölcsös

ÁTÁLLÁS

max. 2 év

max. 2 év

max. 3 év

Összefoglaló táblázat a támogatási összegekről, €/ha/év
(Ökológiai gazdálkodástámogatásához kézikönyv, 2015)

Kultúra megnevezése	Átállás	Fenntartás
Szántóföld	242	172
Zöldségfélék	516	366
Almatermésűek	1 040	802
Szőlő	873	674
Egyéb gyümölcsfajok	734	568
Gyepgazdálkodás – kaszálás	84	84
Gyepgazdálkodás – legeltetés min. 0,3 ÁE/ha	147	147

A visszakerülés ideje (Biokontroll NpKft. adatai szerint)

6 év után: olajlen borsmenta

5 év után: napraforgó, takarmány káposzta, takarmány kelkáposzta, gumós zeller, petrezselyem és sárgadinnye

4 év után: bab, baltacim, borsó, burgonya, cikória, csicseriborsó, csillafürt, lencse, cukorrépa, lóbab, lucerna, repce, ricinus, rostlen, seprőcirok, vöröshere, tarlórépa, szarvaskerep, szegletes lednek, szója, takarmány répa, bimbóskel, brokkoli, cékla, cukkini, fejeskáposzta, fokhagyma, görögdinnye, halványító zeller, karfiol, patisszon, kelkáposzta, paprika, paradicsom, pasztinák, sárgarépa, spárga, uborka, borsos menta, vöröshagyma, citromfű, izsóp, kerti kakukkfű, koriander, kömény, lestány és szekliceimola

3 év után: árpa, bíborhere, földimogyoró, homoki bab, kender, mák, mustár, olajtök, nyúlzapuka, olajretek, pohánka, takarmány tök, tavaszi takarmány repce, fejes saláta, korai burgonya, laska és sütőtök, retek, spárgatök, tojásgyümölcs, vajrépa, fekete mályvarózsa, közönséges édeskömény, mór mályva, muskotályzsálya, orvosi angyalgyökér, orvosi macskagyökér, szöszös ökörfarkkóró és vöröslő ligetszépe

2 év után: búza, cirokfélék, köles, kukorica, rizs, rozs, tritikále, zab, borsfű, kerti körömvirág, kerti majoranna, máriatövis, piros gyűszűvirág, sáfrányos szeklice

Burgonya sokfélesége

Rezisztens paradicsomfajták (Némethy Zs. adatai)

Paradicsomfajta neve	Rezisztencia		
	TMV	Verticillium dahliae	Fusarium spp.
Cherolla F1		x	x
Elan F1			x
Kecskeméti 407		x	x
Kecskeméti 549		x	x
Korall		x	x
Lugas F1	x	x	x
Mobil F1		x	x
Uno		x	x
Zömök			x

Rezisztens uborkafajták (Némethy Zs. adatai)

Uborkafajta neve	Rezisztencia				
	peronoszpóra	lisztharpat	kladospórium	baktériumos b.	CMV
Barbara F1		x	x		x
Expressz F1		x	x		x
Háros F1	x	x		x	x
Joker F1	x	x	x		x
Kecskeméti keseredésmentes konzerv		x	x		x
Kolumbusz F1	x				
Mohikán F1	x	x			x
Pannónia F1		x	x		x
Perez F1	x	x			x
Ritmo F1			x		
Zita F1	x	x	x		x

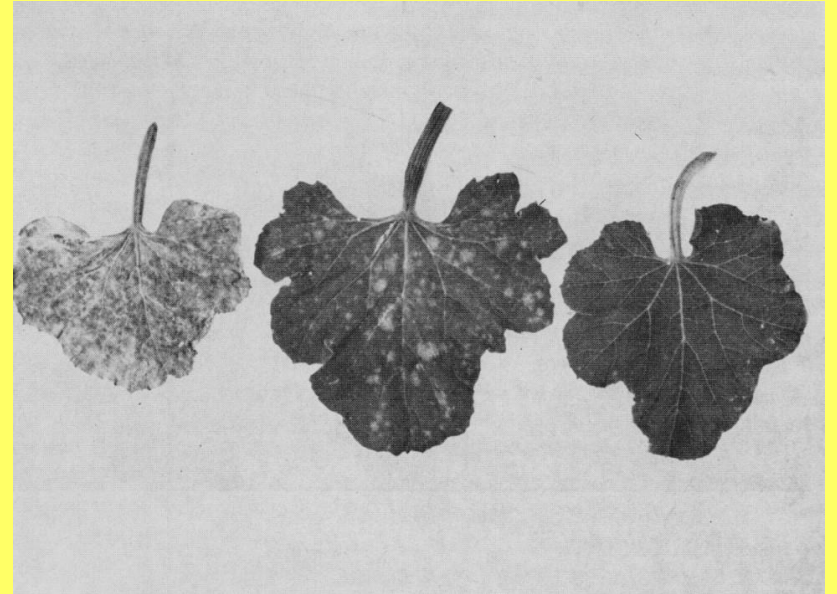
Rezisztens paprikafajták (Némethy Zs. adatai)

Paprikafajta neve	Rezisztencia vagy tolerancia			
	TMV	CMV	TSWV	Xanthomonas spp.
Brill F1	x			
Carma	x			
Ciklon F1	x			
Édesalma		x		
Fehérözön	x			
Geygo	x			
Hurricane F1	x		x	
Kalocsai alacsony szárú	x	x		
Kalocsai V 2	x	x		
Karakter F1	x		x	
Rapires F1	x			
Start F1		x		x
Szint. Cecei	x			
Tizenegyed	x			x

Betegségek okozta fertőzések (Velich és mtsai 1982)

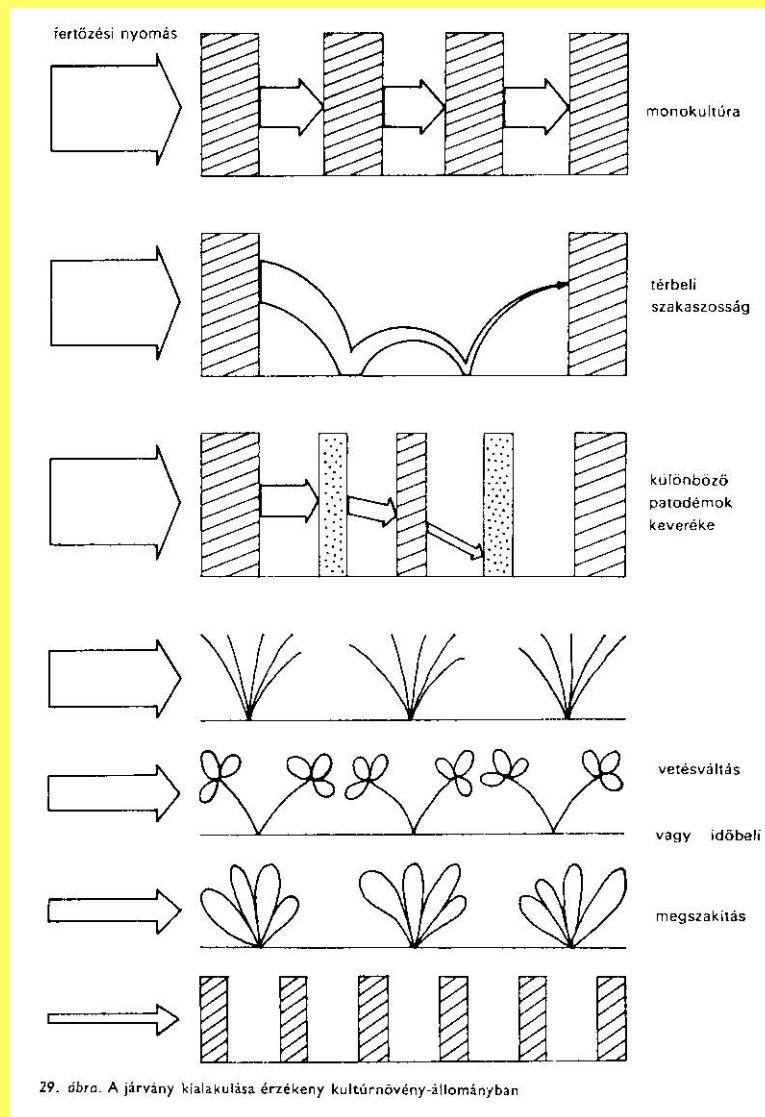

gyökérgubacs fonálféreg

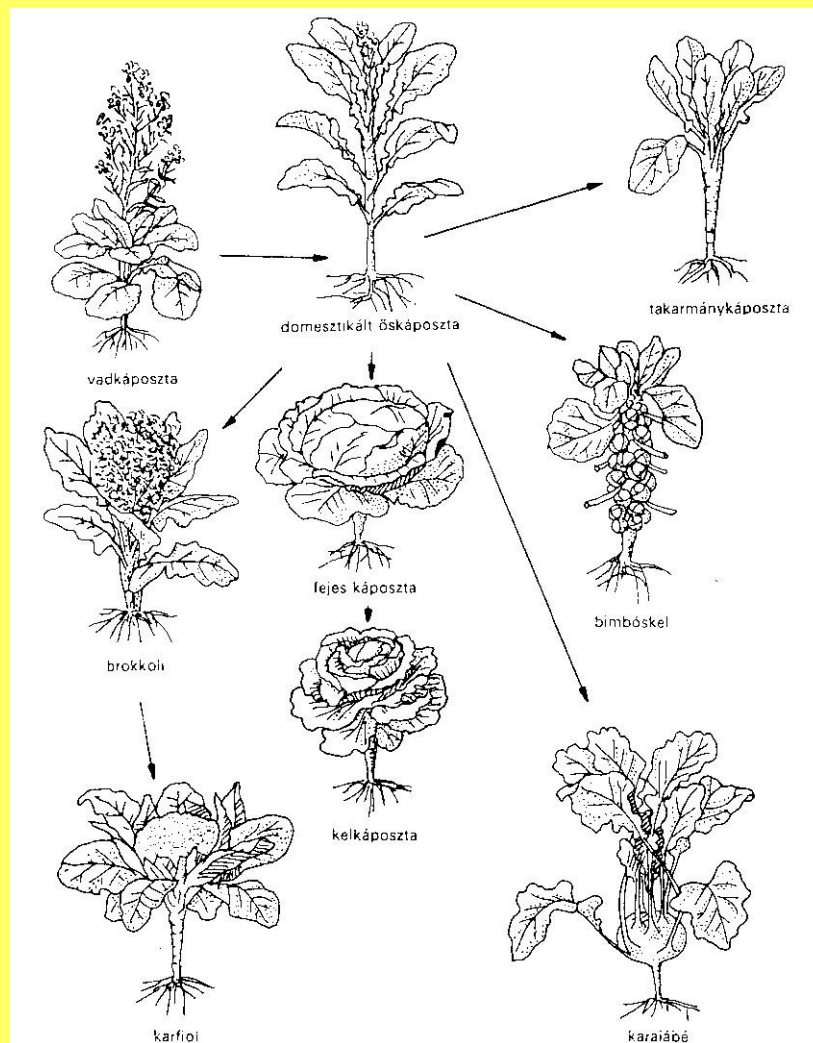

sárgadinnye levélrozsdá

Járványszerű fertőzés érzékeny fajtáknál (Velich és mtsai 1982)

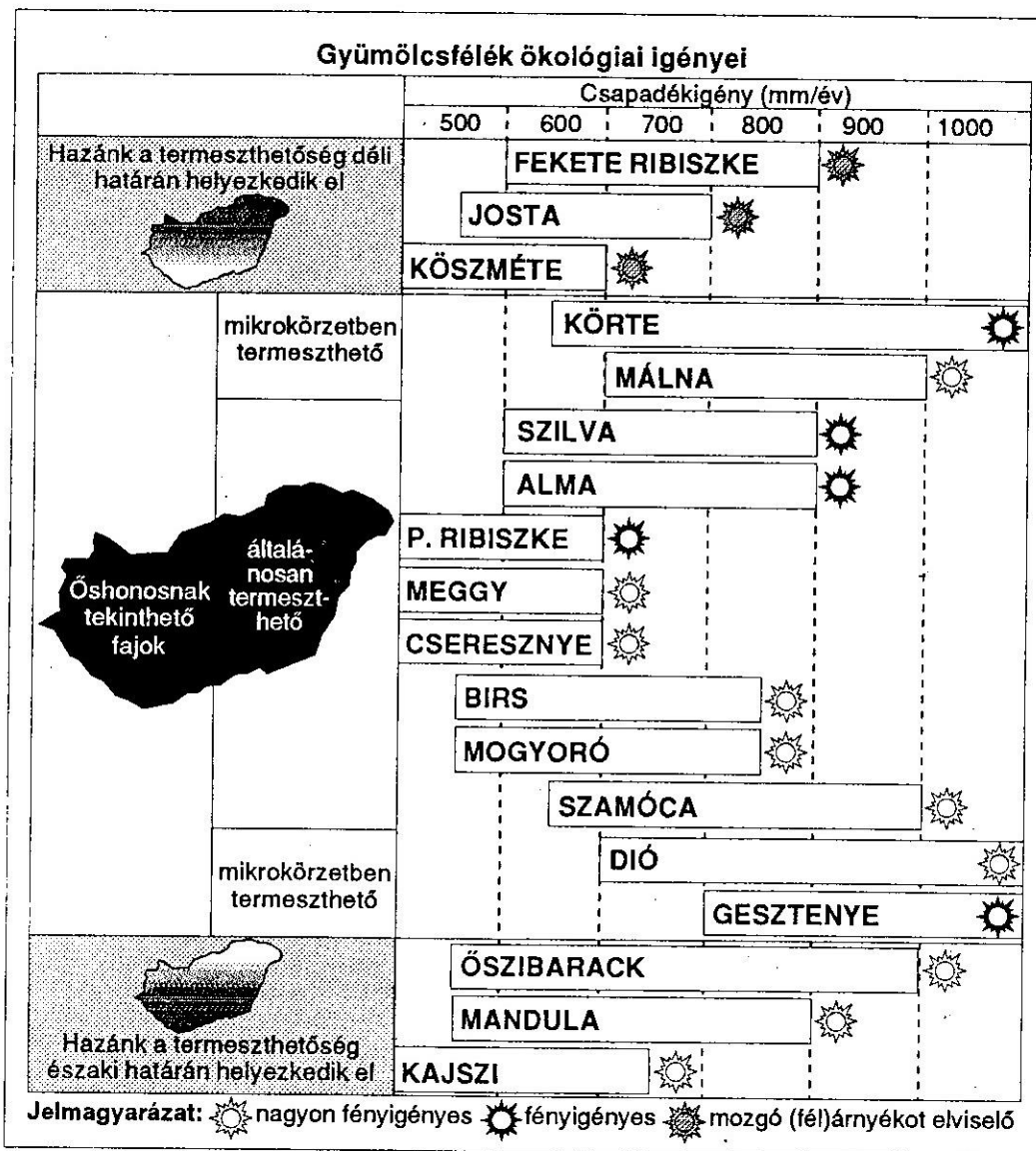
Káposztafélék „családfája”: csapda is

id. L. Cranach: Bűnbeesés

A Kárpát-medence ma termesztett fajai

ÜLTETVÉNYCSOPORTOK (2015)

ALMA

KÖRTE

BIRS

NASPOLYA

CSERESZNYE

MEGGY

SÁRGABARACK

ŐSZIBARACK

NEKTARIN

SZILVA

DIÓ

MANDULA

MOGYORÓ

GESZTENYE

VEGYES GYÜMÖLCSÖS

RIBISZKE

RIKŐ

EGRES

MÁLNA

SZEDER

BODZA

HOMOKTÖVIS

BOR-és CSEMEGESZŐLŐ

Lisztharmat rezisztens almafajták

Húsvéti rozmaring

Cigányalma

Varasodásra rezisztens almafajták

Asztraháni csíkos

Batul

Monília és blumeriella rezisztens meggyek

Korai pipacsmeggy

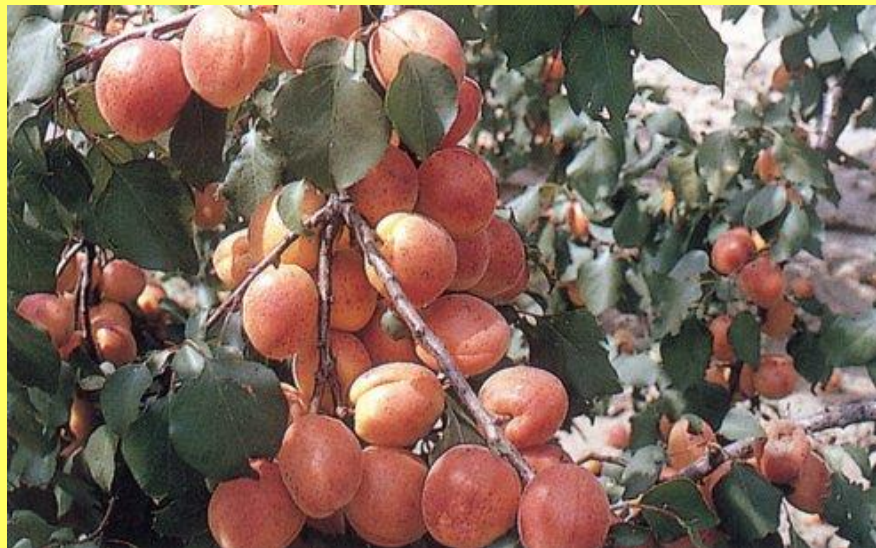

Csengődi

Fagyűrő őszi-és sárgabarackfajták

Ford korai Szatymazi

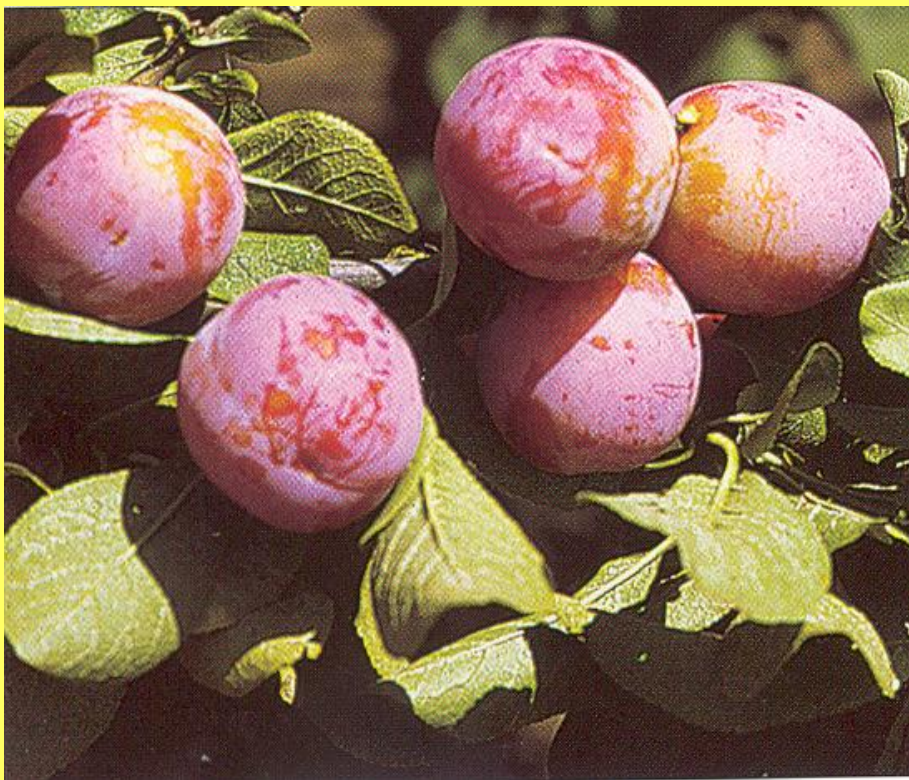

C. 1406 Rózsakajsi

Mariska

PPV toleráns szilva és sárgabarackfajták

Sermina

Ceglédi bíborkajszi

Rezisztens borszőlőfajták

Bianca

Medina

Rezisztens csemegeszőlőfajták

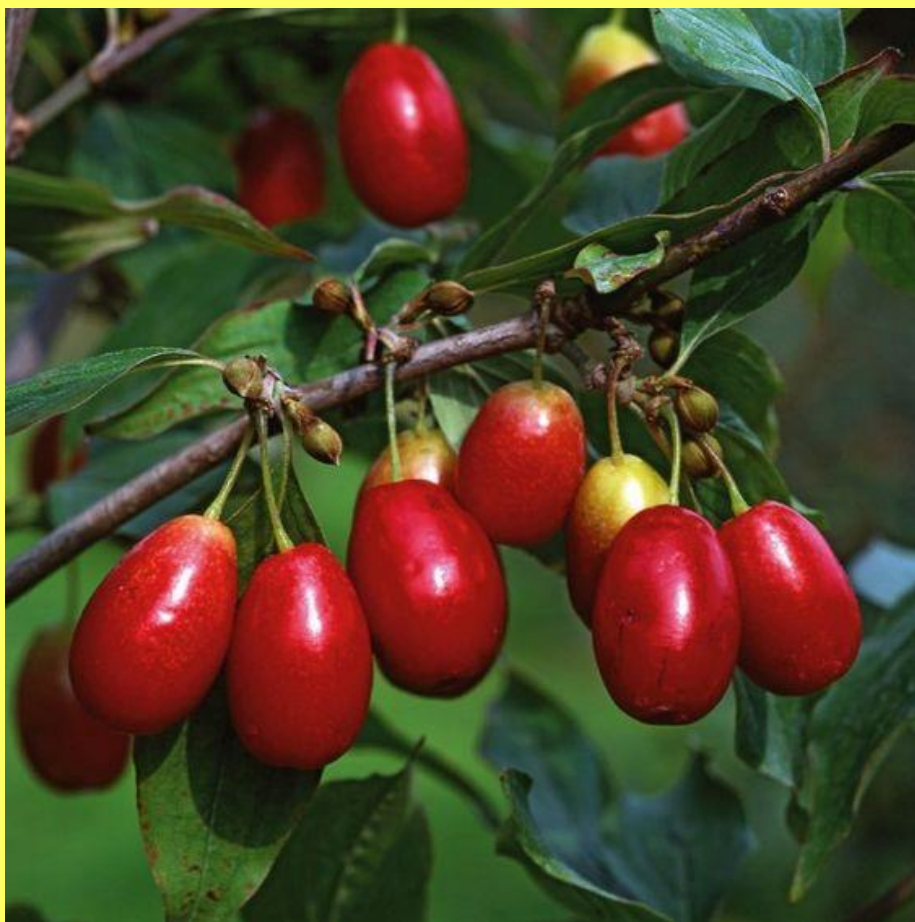
Pölöskei muskotály

Nero

„Kis gyümölcsfajok” a patoszféra visszaszorításában

Húsos som

Közönséges boróka

Kökény

Házi berkenye

Köztes és kétszintes termesztés, kevert vetés/telepítés, vetésváltás és vetésforgó jelentősége az ökológiai gazdálkodásban

Búza (1) +rozs (2)=kétszeres, tritikále (3)

1

2

3

répa és hagyma együtt

A biológiai sokféleség szerepe az ökológiai gazdálkodásban

VÁLTOZATOS TERMÉNYEK HÁZTARTÁS ÉS A PIAC SZÁMÁRA

OPTIMÁLIS A KÖRNYEZETI ADOTTSÁGOK KIHASZNÁLÁSA

KÍMÉLI A TALAJTERMÉKENYSÉGET ÉS TÁPANYAGAIT

NEM METABOLIZÁLÓDÓ KÉMIAI ANYAGOK HASZNÁLATA

A FAJOK EGYMÁS SZÁMÁRA VÉDELMEZ NYÚJTHATNAK

PATOSZFÉRA GYENGÍTÉSE ÉS A JÁRVÁNYOK AKADÁLYOZÁSA

**REZISZTENCIA NEMESÍTÉS ÉS KÖRNYEZETBIOLÓGIA
ELŐSEGÍTÉSE**

EGÉSZSÉGES TERMÉNYEK FOGYASZTÁSRA

MÁSODLAGOS TERMÉKEK ÉS HULLADÉKOK HASZNOSULÁSA

NAGYOBB AZ ÉLŐMUNKA SZÜKSÉGLETE

KEVÉSBÉ GÉPESÍTHETŐ

KÖSZÖNÖM A MEGTISZTELŐ FIGYELMET!